

1 Mitä käsitteillä "elatusapu" ja "elatusvelvollisuus" tarkoitetaan käytännössä? Kuka on velvollinen maksamaan elatusapua kenelle?

Elatusapua ei määritellä kattavasti Latvian lainsäädännössä. Joistakin toisen henkilön elatukseen liittyvistä kysymyksistä vallitsee kuitenkin yhteisymmärrys. Esimerkiksi lapsen elatus tarkoittaa menoja, joista vanhempien on yhdessä huolehdittava lapsen puolesta taloudellisesta tilanteestaan riippumatta.

Lapsen elatusavun vähimmäismäärästä säättää valtioneuvosto. Lapsen elatus määritellään elatustakuurahastoa koskevassa laissa.

Yhteisymmärrys monista elatusvelvollisuuteen liittyvistä kysymyksistä perustuu tuomioistuinten oikeuskäytäntöön, jossa viitataan muun muassa käsitteisiin *uzturīdzekļi* (elatus) ja *līdzekļi iepriekšējā labklājības līmeņa nodrošināšanai* (aiemman elintason säilyttämiseksi tarvittavat varat). Esimerkiksi "puolison elatusavulla" tarkoitetaan yleisesti pitkäaikaista taloudellista tukea puolisolta toiselle puolisolle, kun tämän aineelliset elinolosuhteet ovat huonontuneet.

Elatusvelvollisia ovat:**– vanhemmat lapsilleen**

Vanhemmat ovat velvollisia elättämään lasta, kunnes tämä pystyy itse huolehtimaan toimeentulostaan. Sen vuoksi elatusvelvollisuus ei pääty siihen, että lapsi tulee täysi-ikäiseksi. Tuomioistuin voi kuitenkin harkita, onko elatusapua syytä myöntää, jos lapsi on täysi-ikäinen eikä hän opiskele tutkintoa tai ammattia varten ja hän pystyisi hankkimaan toimeentulonsa omalla työllään, mutta ei sitä tee.

Vanhemman elatusvelvollisuus on suhteutettava hänen taloudelliseen tilanteeseensa. Vanhemmalla on kuitenkin aina taloudellisesta tilanteestaan riippumatta velvollisuus maksaa valtioneuvoston säätämä elatusavun vähimmäismäärä. Elatusvelvollisuus on sitova riippumatta siitä, asuuko lapsi toisen tai molempien vanhempien luona vai erillään.

Lapsen elatus tarkoittaa huolehtimista siitä, että lapsi saa tarvitsemansa ravinnon, vaatteet, asunnon ja terveydenhoidon, sekä myös huolehtimista lapsen hoidosta, koulutuksesta ja kasvatuksesta (huolehtimista lapsen henkisestä ja fyysisestä kehityksestä ottaen huomioon lapsen persoonallisuus, taidot ja taipumukset, ja lapsen valmistamista yhteiskuntaa hyödyttävään työhön).

– lapset vanhemmilleen

Lasten velvollisuus huolehtia vanhemmistaan koskee yhtä lailla kaikkia lapsia. Jos lasten taloudellinen tilanne on erilainen, tuomioistuin voi määritellä heidän velvollisuutensa huolehtia vanhemmista siten, että maksettava elatusapu suhteutetaan kunkin lapsen taloudelliseen tilanteeseen.

– puoliso toiselle puolisolle

Jos avioliitto mitätöidään ja vain toinen puoliso oli tietoinen siitä, että avioliitto saattoi olla mitätön jo sitä solmittaessa, sillä puolisollla, joka ei ollut asiasta tietoinen, on oikeus vaatia toiselta puolisolta tämän taloudelliseen tilanteeseen suhteutettua elatusapua, joka on tarpeen vaatimuksen esittäjän aiemman elintason säilyttämiseksi. Vastaavasti avioeron yhteydessä tai sen jälkeen toinen asianosaisista voi vaatia entiseltä puolisoltaan tämän taloudelliseen tilanteeseen suhteutettua elatusapua, joka on tarpeen vaatimuksen esittäjän aiemman elintason säilyttämiseksi.

Entiselle puolisolle ei tarvitse maksaa elatusapua hänen aiemman elintonsa säilyttämiseksi seuraavissa tapauksissa:

avioerosta tai avioliiton mitätöinnistä on kulunut yhtä kauan aikaa kuin eroon päättynyt avioliitto tai yhteiselämä mitätöidyssä avioliitossa kesti hän on solminut uuden avioliiton

hänen tulonsa riittävät kattamaan hänen elatuksensa

hän välttelee sellaista työtä, jolla voisi elättää itsensä

elatusvelvollisen tulot eivät riitä kattamaan hänen omaa elatustaan tai hän on tullut työkyvyttömäksi

hän on syyllistynyt rikokseen elatusvelvollista vastaan tai tämän suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa olevan sukulaisen henkeä, terveyttä, vapautta, omaisuutta tai kunniaa vastaan

hän on jättänyt elatusvelvollisen avuttomaan tilaan, vaikka olisi voinut auttaa tätä

hän on tahallisesti tehnyt väärän ilmiannon jotakin 6 kohdassa tarkoitettua henkilöä vastaan

hän on viettänyt moraalitonta tai tuhmailevaa elämää

kumpi tahansa entisistä puolisoista kuolee tai hänet julistetaan kuolleeksi

muista painavista syistä.

– isovanhemmat lapsenlapsilleen

Jos vanhempia ei ole tai he eivät pysty huolehtimaan lapsen elatuksesta, kaikilla isovanhemmilla on yhtäläinen elatusvelvollisuus. Jos isovanhempien taloudellisessa tilanteessa on eroja, tuomioistuin voi suhteuttaa kunkin isovanhemman elatusvelvollisuuden hänen taloudelliseen tilanteeseensa.

– lapsenlapset isovanhemmilleen

Vastaavasti kaikilla lastenlapsilla on yhtäläinen velvollisuus huolehtia isovanhempiensa elatuksesta. Jos lastenlasten taloudellinen tilanne on erilainen, tuomioistuin voi suhteuttaa kunkin lapsenlapsen elatusvelvollisuuden hänen taloudelliseen tilanteeseensa.

Sopimusperusteinen elatusvelvollisuus

Osapuolet voivat sopia elatusavun maksamisesta elatussopimuksen perusteella. Tällöin toinen osapuoli suorittaa toiselle aineellisia etuksia joko raha- tai luontoissuorituksena, minkä vastineeksi saaja sitoutuu huolehtimaan suorittajan elatuksesta hänen elinaikanaan, ellei velvollisuuden voimassaolosta sovita muuta. Ellei muuta sovita, elatukseen kuuluu ravinto, asumisen, vaatteet ja hoito. Jos elatuksen saaja on alaikäinen, siihen kuuluu myös kasvatus ja koulutus perusasteen oppilaitoksessa.

Henkilövahingosta johtuva elatusvelvollisuus

Jos henkilö, jolla on velvollisuus huolehtia toisen henkilön elatuksesta, kuolee vahingon seurauksena, elatusvelvollisuus siirtyy henkilölle, joka oli vastuussa hänen kuolemastaan. Oikeus päättää korvauksen suuruudesta harkintansa mukaan ottaen huomioon surmansa saaneen iän ja ennen kuolemaansa osoittaman kyvyn elättää itsensä sekä elätettävän henkilön tarpeet. Jos elätettävällä henkilöllä on tarpeeksi varoja elättää itsensä, elatusvaatimus on vailla pohjaa.

2 Mihin ikävuoteen asti lapsi voi saada elatusapua? Sovelletaanko alaikäisten ja aikuisten elatusapuun eri sääntöjä?

Vanhemmat ovat velvollisia elättämään lasta, kunnes tämä pystyy itse huolehtimaan toimeentulostaan. Sen vuoksi elatusvelvollisuus ei pääty siihen, että lapsi tulee täysi-ikäiseksi. Tuomioistuimien voi kuitenkin harkita, onko elatusapua syytä myöntää täysi-ikäiselle lapselle, joka ei opiskele tutkintoa tai ammattia varten eikä hanki toimeentuloaan omalla työllään, vaikka pystyisi siihen.

Latvian lainsäädännössä ei määritellä, minkä suuruiset varat ovat tarpeen vaatimuksen esittäjän aiemman elintason säilyttämiseksi. Siinä ei myöskään määritellä sitä, mitä velvollisuus huolehtia vanhempien tai isovanhempien elatuksesta käytännössä tarkoittaa.

Sen sijaan lapsen elatus määritellään huolehtimiseksi siitä, että lapsi saa ravinnon, vaatteet, asunnon ja terveydenhoidon, sekä huolehtimiseksi lapsen hoidosta, koulutuksesta ja kasvatuksesta (huolehtiminen lapsen henkisestä ja fyysisestä kehityksestä ottaen huomioon hänen persoonallisuutensa, taitonsa ja taipumuksensa, ja lapsen valmistaminen yhteiskuntaa hyödyttävään työhön). Elatusavun suuruutta määritettäessä otetaan huomioon lapsen oikeus asianmukaisiin elinolosuhteisiin ja hänen todelliset tarpeensa.

3 Pitääkö minun kääntyä toimivaltaisen viranomaisen tai tuomioistuimen puoleen saadakseni elatusapua? Mitkä ovat hakemusmenettelyn tärkeimmät vaiheet?

Elatusapuhakemus tehdään aina tuomioistuimelle, joka käsittelee asian siviiliprosessilaissa säädettyssä menettelyssä. Hakijan on toimitettava hakemus ja muut tarvittavat asiakirjat tuomioistuimelle.

Lapsen vanhemmat voivat sitä ennen tehdä kuukausittaisia elatusmaksuja koskevan sopimuksen, jonka notaari vahvistaa. Tällainen sopimus sitoo oikeudellisesti molempia osapuolia. Jos elatusvelvollinen vanhempi ei noudata säännöllisiä tai määräaikaista elatusmaksuja koskevaa sopimusta, sopimus voidaan toimittaa ulosottomiehelle (*tiesu izpildītājs*) täytäntöönpanoa varten.

Latvia on perustanut elatustakuurahaston (*Uzturliedzekļu garantiju fonds*), jonka tehtävänä on maksaa valtion talousarviosta elatusapua alaikäisille lapsille. Rahaston omaisuutta hallinnoi sen hallitus, joka toimii oikeusministeriön alaisuudessa.

Elatusapuun oikeutettu voi hakea rahaston hallitukselta elatustuen maksamista elatustakuurahastosta, jos elatussaataavaa on turhaan yritetty periä tuomioistuimen kautta.

Rahaston hallitus voi hyväksyä elatustuen maksamisen rahastosta vain, jos on osoittautunut mahdottomaksi panna täytäntöön tuomioistuimen määräys elatussaatavan perimisestä asianomaisella siviilioikeudellisella menettelyllä tai jos elatusvelvollinen noudattaa tuomioistuimen perintämääräystä mutta ei maksa valtioneuvoston vahvistamaa elatusavun vähimmäismäärää.

Rahaston hallituksen on haettava suorittamiensa elatussaatavien ulosmittamista elatusvelvolliselta ilman erillistä tuomioistuimen päätöstä.

Elatustakuurahaston hallitukselta haetaan elatustukea seuraavasti:

Hakija (lapsen elatusvelkoja) voi osoittaa hakemuksensa suoraan rahaston hallitukselle. Hakemukseen on liitettävä seuraavat asiakirjat:

jäljennös tuomioistuimen päätöksestä, jolla elatusapu on myönnetty

ulosottomiehen antama todistus, jossa vahvistetaan, että elatusapupäätöksen täytäntöönpano on osoittautunut mahdottomaksi tai että elatusvelvollinen on noudattanut tuomioistuimen päätöstä elatussaatavien perimisestä, mutta ei ole maksanut valtioneuvoston vahvistamaa elatusavun vähimmäismäärää;

todistus on toimitettava rahaston hallitukselle kuukauden kuluessa sen antamispäivästä

valtakirja, jos elatusvaatimuksen esittää valtuutettu asiamies.

4 Voiko elatusapua hakea sukulaisen (jos voi, miten kaukaisen?) tai alaikäisen lapsen puolesta?

Valtuutettu asiamies voi esittää vaatimuksen sukulaisen tai läheisen henkilön puolesta. Alaikäisen lapsen puolesta vaatimuksen voi esittää hänen laillinen edustajansa, esim. vanhempi tai holhooja.

5 Jos haluan panna asian vireille tuomioistuimessa, mistä saan tietää mikä tuomioistuin on toimivaltainen?

Elatussaatavien perintää koskevat kanteet tutkitaan aina toimivaltaisessa alioikeudessa (*rajona (pilsētas) tiesa*).

Latviassa tuomioistuimen toimivalta perustuu seuraaviin säädöksiin:

toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa annettu neuvoston asetukset (EY) N:o 4/2009 (elatusapuasetus)

Latvian tasavaltaa sitovat kahden- ja monenväliset sopimukset

siviiliprosessilaki, jos elatusapuasetuksen säännöksiä tai Latvian tasavaltaa sitovien kahden- ja monenvälisten sopimusten määräyksiä ei voida soveltaa.

Siviiliprosessilain mukaan Latvian tuomioistuimet ovat toimivaltaisia elatusapuasioissa seuraavasti:

kanne vastaajaa vastaan voidaan nostaa hänen asuinpaikkansa tuomioistuimessa

jos vastaajan asuinpaikka on tuntematon tai jos hänellä ei ole vakituista asuinpaikkaa Latviassa, kanne voidaan nostaa hänen kiinteän omaisuutensa sijaintipaikan tai hänen viimeisen tunnetun asuinpaikkansa tuomioistuimessa

lapsen tai vanhemman elatussaatavien perimistä koskeva kanne voidaan nostaa myös kantajan asuinpaikan tuomioistuimessa

henkilövahingosta johtuvaa elatusvelvollisuutta koskeva kanne voidaan nostaa myös kantajan kotipaikan tai vahingon tapahtumapaikan tuomioistuimessa.

6 Pitääkö minun mennä jonkun välikäden (asianajajan, keskus- tai paikallisviranomaisen) kautta voidakseni panna asian vireille tuomioistuimessa? Ellei, mitä menettelyä on noudatettava?

Hakija voi panna asian vireille tuomioistuimessa ilman asianajajan tai minkään muun välikäden palveluksia. Hakijan ei myöskään tarvitse ensin pyrkiä sovintoon ennen asian viemistä tuomioistuimeen.

Tuomarin on kuitenkin oikeudenkäynnin valmisteluvaiheessa pyrittävä saamaan aikaan sovinto osapuolten välille. Niinpä osapuolia kehoitetaan pyrkimään yhteisymmärrykseen ennen oikeuskäsittelyä aloittamista.

On myös syytä korostaa, että osapuolet voivat sopia elatusavusta ilman asian viemistä tuomioistuimeen.

7 Onko oikeuskäsittely maksullinen? Jos on, paljonko se maksaa? Jos varani eivät riitä, voinko saada oikeusapua käsittelyn kustannusten kattamiseksi?

Seuraavat henkilöt on siviiliprosessilain 43 §:n mukaan vapautettu maksamasta oikeudenkäyntikuluja, joihin kuuluvat käsittelymaksu (*valsts nodeva*),

kansliamaksu (*kancelejas nodeva*) ja menettelykulut (*ar lietas izskatīšanai saistītie izdevumi*):

kantaja lapsen tai vanhemman elatussaatavien perintää koskevan kanteen tai sellaisen isyyden tunnustamista koskevan kanteen yhteydessä, joka nostetaan samanaikaisesti lapsen elatussaatavien perintää koskevan kanteen kanssa

hakija, joka hakee toisessa maassa annetun, lapsen tai vanhemman elatussaatavaa koskevan päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa

kantaja vammaan tai muuhun terveyshaittaan tai kuolemaan johtaneeseen henkilövahinkoon liittyvän kanteen yhteydessä

vastaaja asiassa, joka koskee tuomioistuimen määräämän, lapselle tai vanhemmalle maksettavan elatusavun alentamista.

Vahingonkorvausvaatimus (*prasības pieteikumu*) voidaan esittää alkuperäisessä kanteessa tai vastakanteessa, kolmannen henkilön jo vireillä olevassa riita-

asiassa esittämässä, riidan kohdetta koskevassa erillisessä vaatimuksessa, erityisessä menettelyssä ratkaistavassa hakemuksessa tai muussa

tuomioistuimelle osoitetussa, asiaa koskevan lainsäädännön mukaisessa hakemuksessa. Vahingonkorvausvaatimuksen yhteydessä suoritettava

käsittelymaksu porrastetaan vaatimuksen määrän mukaan seuraavasti:

vaatimus enintään 2 134 euroa: käsittelymaksu on 15 prosenttia vaatimuksen määrästä, ei kuitenkaan vähempää kuin 71,14 euroa;

vaatimus 2 135 – 7 114 euroa: 320,10 euroa + 4 prosenttia 2 134 euroa ylittävästä määrästä;

vaatimus 7 115 – 28 457 euroa: 519,30 euroa + 3,2 prosenttia 7 114 euroa ylittävästä määrästä;
28 458 – 142 287 euroa: 1 202,28 euroa + 1,6 prosenttia 28 457 euroa ylittävästä määrästä;
vaatimus 142 288 – 711 435 euroa: 3 023,56 euroa + 1 prosentti 142 287 euroa ylittävästä määrästä;
vaatimus yli 711 435 euroa: 8 715,04 euroa + 0,6 prosenttia 711 435 euroa ylittävästä määrästä.

Elatussaatavien perintää koskevissa asioissa vaatimuksen määräksi katsotaan yhden vuoden aikana suoritettavien maksujen kokonaismäärä.

Latviassa maksutonta oikeusapua siihen EU:n elatusapuasetuksen nojalla oikeutetuille ulkomaisille kantajille tai hakijoille myöntää elatustakuurahaston hallitus, joka on asetuksen mukaisesti perustettu keskusviranomaisena. Elatustakuurahaston hallitus myöntää oikeusapua latvialaisissa tuomioistuimissa ja täytäntöönpanoviranomaisissa kotimaisille ja sellaisille ulkomaisille elatusvelkojille, joilla on siihen oikeus elatusapuasetuksen nojalla.

Asioissa, joista ei säädetä elatusapuasetuksessa, Latvian valtio voi myöntää oikeusapua henkilölle, joka ei pysty huolehtimaan oikeuksiensa puolustamisesta erityistilanteensa tai omaisuutensa ja tulojensa riittämättömyyden vuoksi. Oikeusapua myönnetään valtion oikeusapulain mukaisesti.

Oikeusapua voidaan myöntää oikeudenkäyntiasiakirjojen laatimista, oikeudellisten menettelyjen aikana annettavaa lainopillista neuvontaa ja oikeudenkäynnissä edustamista varten. Valtioiden rajat ylittävän riita-asian asianosaisella on edellä mainittujen lisäksi oikeus tulkkauspalveluihin ja tiettyjen, asian ratkaisemisen kannalta välttämättömien, tuomioistuimen tai ulkopuolisten tai kantajan esittämien asiakirjojen käännöksiin. Joissakin tapauksissa hänellä voi olla oikeus myös oikeusintuntoihin matkustamisesta aiheutuvien kulujen korvauksiin. Sen sijaan valtio ei korvaa oikeudenkäyntikuluja. Oikeudenkäyntikuluihin kuuluvat käsittelymaksu, kansliamaksu ja menettelykulut, joita ovat muun muassa todistajien ja asiantuntijoiden palkkiot, todistajien kuulemisesta aiheutuneet kustannukset sekä kanteen ja haastehakemuksen tiedoksiantokulut. Tuomioistuin voi kuitenkin asianosaisen taloudellisen tilanteen perusteella vapauttaa tämän osaksi tai kokonaan oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta tai sallia maksamisen erissä.

8 Minkä tyyppistä elatusapua tuomioistuin voi myöntää? Miten sen määrä lasketaan? Voidaanko tuomioistuimen päätöstä tarkistaa elinkustannusten tai perhetilanteen muuttuessa? Jos voidaan, miten (esim. automaattinen indeksointi)?

Tuomioistuin voi lapselle elatusapua myöntäessään määrätä, että se suoritetaan joko rahana tai muussa muodossa, kuten ravintona, vaatteina, asumisena tai näiden yhdistelmänä.

Ennen elatusavun lopullisesta määrästä päättämistä tuomioistuin ottaa huomioon asianosaisten taloudellisen tilanteen sekä asumis- ja perheolosuhteet ja punnitsee tarkkaan asianosaisten esille tuomat seikat.

Päättäessään lapsen elatussaatavien perinnästä tuomioistuin arvioi olosuhteita ja todistusaineistoa kokonaisuudessaan ja määrittää perittävän määrän.

Elatusavun vähimmäismäärä, jonka jokainen vanhempi on valtioneuvoston antamien sääntöjen mukaan velvollinen suorittamaan lapselle kuukausittain lapsen syntymästä alkaen siihen asti, kun hän täyttää seitsemän vuotta, on 25 prosenttia valtioneuvoston säätämästä vähimmäiskuukausipalkasta. Sen jälkeen vähimmäismäärä on 30 prosenttia valtioneuvoston säätämästä vähimmäiskuukausipalkasta siihen asti, kun lapsi täyttää 18 vuotta.

Jo myönnetyn elatusavun määrän tai maksuaikataulun muuttaminen tai maksuvapautuksen saaminen edellyttää aina uuden hakemuksen tekemistä. Tämän jälkeen tuomioistuin voi uudessa oikeudenkäynnissä korottaa tai alentaa elatusavun määrää asianosaisten taloudellisessa tilanteessa ja perheolosuhteissa tapahtuneiden muutosten perusteella.

9 Miten ja kenelle elatusapu maksetaan?

Elatusvelvollisen on maksettava elatusapua elatusvelkojalle. Jos elatusvaatimuksen esittää alaikäisen lapsen puolesta tämän vanhempi tai holhooja, elatusapu maksetaan vaatimuksen esittäjälle. Elatusapu maksetaan perinteisesti säännöllisin väliajoin tasaerissä, esimerkiksi palkan pidätyksinä. Joskus se voidaan kuitenkin maksaa muulla tavoin.

10 Jos elatusvelvollinen ei maksa vapaaehtoisesti, mitä pakkotoimia voidaan käyttää?

Jos elatusvelvollinen ei maksa elatusapua vapaaehtoisesti, henkilön, jonka hyväksi se on myönnetty, on hankittava asian ratkaiseelta tuomioistuimelta täytäntöönpanomääräys (*izpildu raksts*). Tämä tai jossakin muussa EU:n jäsenvaltiossa myönnetty täytäntöönpanomääräys on toimitettava ulosottomiehelle (*tiesu izpildītājs*) täytäntöönpanoa varten 10 vuoden kuluessa siitä, kun tuomioistuimen tai tuomarin päätös on tullut lainvoimaiseksi, ellei muita vanhenemisaikoja sovelleta. (Jos tuomioistuimen päätöksen perusteella peritään säännöllisiä maksuja, täytäntöönpanomääräys on voimassa koko sen ajan, jona säännöllisiä maksuja on määrätty suoritettavaksi, ja vanhenemisaika alkaa kulua kunkin maksun eräpäivästä.)

Ulosottomies aloittaa pakkotäytäntöönpanon saatuaan täytäntöönpanon hakijalta kirjallisen hakemuksen. Jos joko elatusvelvollisen asuinpaikka, hänen omaisuutensa sijaintipaikka tai hänen työpaikkansa on ulosottomiehen toimialueella (*iecirknis*), ulosottomiehen on hyväksyttävä täytäntöönpanomääräys. Ulosottomies voi myös hyväksyä muita täytäntöönpanomääräyksiä, jos ne on pantava täytäntöön sen aluetuomioistuimen (*apgabaltiesa*) tuomiopiirissä, jonka alueella ulosottomies on toimivaltainen.

Kysymykseen tulevat seuraavat pakkotäytäntöönpanotoimet: elatusvelvolliselle kuuluvan irtaimen omaisuuden (myös muiden henkilöiden hallussa olevan irtaimen omaisuuden) ja elatusvelvollisen aineettoman omaisuuden ulosmittaus ja myynti; elatusvelvollisen saatavien perintä (palkkaosaatavat ja niihin rinnastettavat palkkiot, elatusvelvollisen muut tulot, luottolaitoksiin tehdyt talletukset); elatusvelvolliselle kuuluvan kiinteän omaisuuden ulosmittaus ja myynti; muut tuomiossa yksilöidyt toimenpiteet.

11 Lyhyt kuvaus täytäntöönpanoa koskevista rajoituksista, erityisesti velallisen suojaa koskevista säännöistä sekä määräajoista tai vanhentumisajoista.

Siviiliprosessilain 570 §:n mukaan elatusvelvollisen omaisuutta ei saa ulosmitata, jos hän on työssä tai saa eläkettä tai apurahaa eikä ulosmitattava määrä ylitä sitä osaa kuukausituloista, joka on lain mukaan ulosmittauskelpoista. Siviiliprosessilaissa luetaan sellaisia omaisuuseriä, joita ei saa ulosmitata. Näihin kuuluvat muun muassa eräät kodinkoneet ja kotitaloustarvikkeet sekä elatusvelvollisen ja hänen huollettavana olevien perheenjäsenten välttämättömät vaatteet. Siviiliprosessilain 594 §:n mukaan elatusvelka ulosmitataan elatusvelvollisen palkasta ja siihen rinnastettavista palkkioista täytäntöönpanoasiakirjojen mukaisesti, kunnes velka on maksettu, kuitenkin seuraavin rajoituksin:

Alaikäisen lapsen elatusavun tai elatustakuurahaston hallitukselle maksettavien elatussaatavien perintää koskevissa tapauksissa elatusvelvolliselle jätettävä osuus palkasta tai vastaavista maksuista on 50 prosenttia vähimmäiskuukausipalkasta. Lisäksi on jätettävä valtion sosiaaliturvaetuutta vastaava määrä kutakin elatusvelvollisen huollettavana olevaa lasta kohden.

Muissa elatussaatavien perintätapauksissa elatusvelvollisen palkasta ja vastaavista saatavista voidaan ulosmitata 50 prosenttia edellyttäen, että hänelle jätetään vähimmäiskuukausipalkka sekä valtion sosiaaliturvaetuutta vastaava määrä kutakin huollettavana olevaa lasta kohden.

Siviiliprosessilain 632 §:n mukaan elatusvelkoja tai elatusvelvollinen voi tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta tehdä perustellun valituksen ulosottomiehen toteuttamista täytäntöönpanotoimista tai kieltäytymisestä toteuttaa tällaisia toimia. Valitus on toimitettava ulosottoimiston sijaintipaikan alioikeudelle kymmenen päivän kuluessa valituksen kohteena olevien toimien toteuttamisesta tai, jos toteutettavien toimien ajankohtaa ja paikkaa ei ollut annettu tiedoksi valituksen tekijälle, siitä päivästä, jona valituksen tekijä sai tiedon kyseisistä toimista. Jos jo täytäntöön pantu tuomio kumotaan ja asian uudelleenkäsitelyssä vaatimus hylätään tai oikeuskäsittely päätetään lopettaa tai asia päätetään jättää silloin, siviiliprosessilain 634 §:n mukaan tuomion täytäntöönpano peruutetaan ja kaikki kumotun tuomion nojalla vastaajalta kantajan hyväksi ulosmitattu omaisuus palautetaan vastaajalle.

Siviiliprosessilain 546 §:n mukaan täytäntöönpanoasiakirjat voidaan toimittaa pakkotäytäntöönpanoon 10 vuoden ajan siitä päivästä, jona tuomioistuimen tai tuomarin päätös tulee voimaan, edellyttäen että laissa ei säädetä muista vanhenemisajoista. Jos säännöllisiä maksuja peritään tuomioistuimen päätöksen perusteella, täytäntöönpanomääräys on voimassa koko sen ajanjakson, jolta säännöllisiä maksuja on määrätty suoritettavaksi, ja vanhenemisaika alkaa kulua kunkin maksun eräpäivästä.

12 Onko olemassa viranomainen tai järjestö, joka voi auttaa minua elatusavun perimisessä?

Asianosainen voi hakea elatustakuurahaston hallitukselta tuen maksamista alaikäisen lapsen elatusta varten, jos tuomioistuimen määräys elatussaatavien perimisestä asianomaisella siviilioikeudellisella menettelyllä on todettu mahdottomaksi panna täytäntöön tai jos elatusvelvollinen noudattaa tuomioistuimen perintämääräystä, mutta ei maksa valtioneuvoston vahvistamaa elatusavun vähimmäismäärää.

Asianosainen voi elatusapuasetuksen mukaisesti hakea elatustakuurahaston hallitukselta elatussaatavien perimistä elatusvelvolliselta, joka ei enää oleskele Latviassa. Elatustakuurahaston hallitus toimii asetuksessa tarkoitettuna Latvian keskusviranomaisena.

Elatusapuun oikeutettu henkilö voi elatusapuasetuksen nojalla tehdä hakemuksen elatustakuurahaston hallitukselle tai toiselle EU:n jäsenvaltiolle sellaisen päätöksen varmistamiseksi, jolla määrätään elatussaatavien perimisestä vastaajan asuinmaassa elatusavun määrän tarkistamiseksi (ylös- tai alaspäin)

sellaisen päätöksen varmistamiseksi, jolla määrätään elatussaatavien perimisestä ja lapsen isyyden vahvistamisesta vastaajan asuinmaassa latvialaisen tuomioistuimen antaman, elatussaatavien perimistä koskevan päätöksen ja sen täytäntöönpanokelpoisuuden tunnustamiseksi tai päätöksen täytäntöönpanemiseksi.

13 Voiko viranomainen tai järjestö maksaa elatusavun ennakkoon kokonaan tai osittain elatusvelvollisen sijasta?

Elatustakuurahaston hallitus voi toimia elatusvelvollisen sijasta, jos tuomioistuimen määräys elatussaatavien perimisestä asianomaisella siviilioikeudellisella menettelyllä on todettu mahdottomaksi panna täytäntöön tai jos elatusvelvollinen noudattaa tuomioistuimen perintämääräystä, mutta ei maksa valtioneuvoston vahvistamaa elatusavun vähimmäismäärää. Jos rahaston hallitus maksaa elatustukea, sillä on oikeus toteuttaa toimia maksamiensa määrien perimiseksi takaisin lakisääteisine korkoineen (ks. edellä kohta 3).

14 Mitä tapahtuu, jos elatusvelvollinen asuu ulkomailla:

14.1 Voiko elatusapuun oikeutettu saada apua viranomaiselta tai järjestöltä tässä jäsenvaltiossa?

Jos kantajalla ja lapsella on vakituinen asuinpaikka Latviassa, mutta elatusvelvollinen asuu toisessa maassa, kantaja voi hakea elatustakuurahaston hallitukselta tuen maksamista, jos tuomioistuimen määräys elatussaatavien perimisestä asianomaisella siviilioikeudellisella menettelyllä on todettu mahdottomaksi panna täytäntöön tai jos elatusvelvollinen noudattaa tuomioistuimen perintämääräystä, mutta ei maksa valtioneuvoston vahvistamaa elatusavun vähimmäismäärää.

Jos elatusvelvollinen asuu ulkomailla eikä hänellä ole ulosottokelpoista omaisuutta Latviassa, kantajan on haettava tuomioistuimen päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa elatusvelvollisen asuinmaassa ennen elatustukihakemuksen tekemistä elatustakuurahaston hallitukselle. Jos päätöksen täytäntöönpano kyseisessä ulkomaassa osoittautuu mahdottomaksi, kantaja voi pyytää rahaston hallitusta suorittamaan ulosottokelpoiset elatusapumaksut elatusvelvollisen sijasta.

Elatustakuurahaston hallitus toimii elatusapuasetuksessa tarkoitettuna keskusviranomaisena (ks. kohdat 3 ja 13), jonka puoleen voi kääntyä asetuksen mukaisen avun saamiseksi.

Jos latvialainen tuomioistuin antaa elatusavun täytäntöönpanoa koskevan päätöksen ja Latviassa asuva henkilö hakee tämän päätöksen tunnustamista ja/tai täytäntöönpanoa toisessa EU:n jäsenvaltiossa tai tuomioistuimen päätöstä toisessa jäsenvaltiossa asuvaa elatusvelvollista vastaan, elatustakuurahaston hallitus voi avustaa hakijaa elatusapuasetuksen mukaisesti toimittamaan päätöksen asianomaiseen jäsenvaltioon tunnustamista ja/tai täytäntöönpanoa ja hakemusta koskevan päätöksen tekemistä varten.

Elatustakuurahaston hallitus voi toimia elatusvelvollisen sijasta ja maksaa elatustukea alaikäiselle lapselle. Lisäksi se voi antaa tietoa elatusapuun liittyvistä asioista (ks. kohdat 3 ja 13).

14.2 Jos voin, miten tähän viranomaiseen tai järjestöön otetaan yhteyttä?

Uzturfdzēkļu garantiju fonda administrācija (Elatustakuurahaston hallitus)

Osoite: Pulkveža Brieža iela 15, Rīga

LV-1010, Latvia

Puhelin: (+371) 678 30 626

Faksi: (+371) 678 30 636

Sähköposti: pasts@ugf.gov.lv

15 Mitä tapahtuu, jos elatusapuun oikeutettu asuu ulkomailla:

15.1 Voiko elatusapuun oikeutettu hakea apua suoraan viranomaiselta tai järjestöltä tässä jäsenvaltiossa?

Jos elatusvelkoja asuu toisessa EU:n jäsenvaltiossa ja elatusvelvollinen asuu Latviassa, velkoja voi elatusapuasetuksen nojalla tehdä hakemuksen elatusvelvollisen asuinmaan keskusviranomaiselle. Hakemus voi koskea päätöstä elatussaatavien perimisestä Latviassa, päätöstä elatussaatavien perimisestä ja isyyden vahvistamisesta Latviassa tai päätöstä elatussaatavien perimisestä toisessa jäsenvaltiossa annetun päätöksen täytäntöönpanosta tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta. Toisen jäsenvaltion keskusviranomainen hoitaa elatusapuasetuksen mukaiset muodollisuudet ja toimittaa hakemuksen asetuksen mukaiselle Latvian keskusviranomaiselle (elatustakuurahaston hallitus). Keskusviranomainen auttaa toisessa jäsenvaltiossa asuvaa kantajaa toimittamaan toisen jäsenvaltion tuomioistuimen päätöksen edelleen Latviassa tapahtuvaa täytäntöönpanoa tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa varten. Vaihtoehtoisesti se voi auttaa kantajaa hakemaan elatusvelvollisen asuinpaikan tuomioistuimelta päätöstä elatussaatavien perimisestä tai samanaikaisesti myös isyyden vahvistamista Latviassa.

Jos tuomioistuimen määräys elatussaatavien perimisestä asianomaisella siviilioikeudellisella menettelyllä on todettu mahdottomaksi panna täytäntöön tai jos elatusvelvollinen noudattaa tuomioistuimen perintämääräystä, mutta ei maksa valtioneuvoston vahvistamaa elatusavun vähimmäismäärää, elatusvelkoja voi hakea elatustakuurahaston hallitukselta elatustukea, jos hän asuu vakituisesti Latviassa lapsensa kanssa ja molempien ilmoitettu kotipaikka on Latviassa.

Elatusapuasetuksen mukaan hakemus on toimitettava sen maan keskusviranomaiselle, jossa hakija asuu. Latviassa asuva henkilö voi hakea elatustakuurahaston hallitukselta

päätöstä, jolla määrätään elatussaatavien perimisestä toisessa EU:n jäsenvaltiossa, jossa vastaaja asuu

päätöstä, jolla määrätään elatussaatavien perimisestä ja lapsen isyyden vahvistamisesta toisessa EU:n jäsenvaltiossa, jossa vastaaja asuu

jos päätös elatussaatavien perimisestä on jo tehty, tuon päätöksen tunnustamista, täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista ja täytäntöönpanoa toisessa EU:n jäsenvaltiossa, jossa vastaaja asuu.

Jos tuomioistuimen määräys elatussaatavien perimisestä asianomaisella siviilioikeudellisella menettelyllä on todettu mahdottomaksi panna täytäntöön tai jos elatusvelvollinen noudattaa tuomioistuimen perintämääräystä, mutta ei maksa valtioneuvoston vahvistamaa elatusavun vähimmäismäärää, elatusvelkoja voi hakea elatustakuurahaston hallitukselta elatustukea, jos hän asuu vakituisesti Latviassa lapsensa kanssa ja molempien ilmoitettu kotipaikka on Latviassa.

Uzturīdzekļu garantiju fonda administrācija (Elatustakuurahaston hallitus)

Osoite: Pulkveža Brieža iela 15, Rīga

LV-1010, Latvia

Puhelin: (+371) 678 30 626

Faksi: (+371) 678 30 636

Sähköposti: pasts@ugf.gov.lv

Elatustakuurahaston hallitus toimii elatusapusetuksen mukaisena Latvian keskusviranomaisena.

Rahaston hallitus maksaa elatusvelkojalle elatustukea, jos tuomioistuimen määräys elatussaatavan perimisestä asianomaisella siviilioikeudellisella menettelyllä on todettu mahdolliseksi panna täytäntöön tai jos elatusvelvollinen noudattaa tuomioistuimen perintämääräystä, mutta ei maksa valtioneuvoston vahvistamaa elatusavun vähimmäismäärää.

16 Sitooko vuoden 2007 Haagin pöytäkirja tätä jäsenvaltiota?

Vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo Latviaa.

17 Jos vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido tätä jäsenvaltiota, mitä lakia elatusvaateisiin sovelletaan yksityisoikeutta koskevien sääntöjen mukaan? Mitkä ovat tähän lakiin sisältyvät kansainvälistä yksityisoikeutta koskevat säännöt?

Vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo Latviaa.

18 Mitkä ovat elatusvelvollisuutta koskevan asetuksen V luvussa tarkoitettua oikeuden saatavuutta rajat ylittävissä asioissa koskevat säännöt?

Seuraavat henkilöt on siviiliprosessilain 43 §:n mukaan vapautettu maksamasta valtiolle oikeudenkäyntikuluja:

kantaja lapsen tai vanhemman elatussaatavien perintää koskevan kanteen tai sellaisen isyyden tunnustamista koskevan kanteen yhteydessä, joka nostetaan samanaikaisesti lapsen elatussaatavien perintää koskevan kanteen kanssa

hakija, joka hakee toisessa maassa annetun, lapsen tai vanhemman elatussaatavaa koskevan päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa vastaaja asiassa, joka koskee tuomioistuimen määräämän, lapselle tai vanhemmalle maksettavan elatusavun alentamista.

Jos entinen puoliso hakee elatusapua aiemman elintasonsa säilyttämiseksi tai jos hakija hakee entisen puolison tai muun henkilön elatussaatavien perimistä koskevan, toisen jäsenvaltion tuomioistuimen päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa, tuomioistuin tai tuomari voi siviiliprosessilain 43 §:n nojalla ja ottaen huomioon hakijan taloudellisen tilanteen vapauttaa hakijan osaksi tai kokonaan maksamasta valtiolle oikeudenkäyntikuluja tai lykätä niiden maksamista tai jakaa maksun eriin.

Maksutonta oikeusapua siihen elatusapusetuksen nojalla oikeutetulle ulkomaiselle kantajalle tai hakijalle myöntää Latviassa elatustakuurahaston hallitus, joka on asetuksen mukaisesti perustettu keskusviranomainen. Oikeusapua latvialaisissa tuomioistuimissa ja täytäntöönpanoviranomaisissa voivat saada kotimaiset elatusvelkojat ja sellaiset ulkomaiset elatusvelkojat, joilla on siihen oikeus elatusapusetuksen nojalla.

19 Minkälaisia toimenpiteitä jäsenvaltio on toteuttanut huolehtiakseen elatusvelvollisuutta koskevan asetuksen 51 artiklassa kuvattujen tehtävien hoitamisesta?

Latvia on muuttanut useita kansallisia lakeja ja asetuksia, jotta elatusapusetuksen mukaisesti nimetty keskusviranomainen voisi täyttää sille asetuksen 51 artiklan mukaisesti kuuluvat tehtävät. Nämä säädökset, sellaisina kuin ne ovat muutettuina, varmistavat sen, että oikeusapuun oikeutetut elatusvelkojat ja hakijat saavat rajat ylittävissä tapauksissa oikeusapua asetuksessa edellytetyllä tavalla, muun muassa edustajan oikeudenkäyntiä tai täytäntöönpanoviranomaisten luona asioimista varten. Latvian keskusviranomaisella (elatustakuurahaston hallitus) on suora pääsy Latvian eri rekistereihin, joissa säilytetään tietoja elatusvelkojan ja elatusvelvollisen asuinpaikasta, heidän tuloistaan ja heillä mahdollisesti Latviassa olevan kiinteän omaisuuden sijainnista. Keskusviranomainen voi käyttää näistä rekistereistä suoraan saamiaan tietoja asiakirjojen ja todisteiden hankkimiseen. Elatustakuurahaston hallituksella on oikeus tehdä hakemuksia Latvian tuomioistuimille kantajan tai hakijan puolesta menettelyn vireille panemiseksi tai helpottamiseksi, tarvittavien väliomien varmistamiseksi ja todisteiden hankkimiseksi. Rahaston hallitus voi myös nostaa kantajan puolesta kanteen lapsen isyyden vahvistamiseksi suoraan tuomioistuimessa, jos samaan aikaan nostetaan elatussaatavien perimistä koskeva kanne.

Päivitetty viimeksi: 07/02/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.